

De Amerikaanse steden Nashville en Memphis zijn de hoofdsteden van country en blues, maar ook gospelmuziek is in Tennessee geboren. Zelfs Elvis Presley en Johnny Cash zongen het liefst gospelmuziek.

IMCO LANTING BEELD IMCO LANTING EN UDO THIJSSSEN

Naar de wieg van gospe



De kapel in Nashville waar de Fisk Jubilee Singers de negrospirituals groot maakten.



Het graf van Elvis Presley bij Graceland. De gelovige zanger wordt door veel mensen als heilige beschouwd.



Broadway in Nashville ademt muziek uit.



I: Nashville en Memphis

Nashville

Uit alle cafés op Broadway klinkt live muziek. Op zich mag zoiets niet verrassen in Nashville, de stad die zich *Music City USA* noemt, ware het niet dat het maandagmorgen half elf is. In het halfduister zien we gevulde bierglazen op de bar staan en muzikanten elkaar op krappe podiumpjes verdringen. Sommige van deze *honky-tonks* bestaan al meer dan zestig jaar, zoals Tootsie's Orchid Lounge. Wie hier niet allemaal hebben opgetreden: Willy Nelson, Jimmy Reeves, Dolly Parton, om er een paar te noemen. Het groezelige café was en is een belangrijke springplank op weg naar roem en succes. In het Country Music Hall of Fame & Museum zien we vervolgens een overzicht van wat dat in de loop der jaren zoal teweeg heeft gebracht. Een soort Rijksmuseum van de countrymuziek.

oergospel

Van het wrede slavenverleden is in Nashville hier en daar nog iets te zien. Zoals de slavenverblijven bij de Belle Meade-plantage en op het landgoed The Hermitage van de latere president Andrew Jackson.

Op de plantages zongen slaven religieuze *spirituals*, letterlijk om de geest te verlichten. Nadat in 1865 de slavernij was afgeschaft, werd in Nashville de Afro-Amerikaanse a capellagroep *Fisk Jubilee Singers* opgericht, die met de 'slavenliederen' ging optreden in binnen- en buitenland. Hierdoor werden hymnes als *Roll Jordan Roll* en *Steal Away* wereldberoemd. De negrospiritual was als heus muziekgenre volwassen geworden. Het bleek de voorloper van gospelmuziek.

Voor zijn personeel maakte Johnny Cash jaarlijks een Bijbelquiz.

Nashville werd de hoofdstad van de spirituele muziek en is met ruim zevenhonderd kerken de 'gesp van de Biblebelt'. Geloof loopt hier synchroon aan het openbare leven en dat is vooral merkbaar in de muziek. Neem het Ryman Auditorium. In 1892 gebouwd als kerk voor de toen in Amerika populaire, reizende dominee Samuel Jones. De Union Gospel Tabernacle transformeerde in de jaren veertig tot meest begeerde podium voor country-artiesten, de Grand Ole Opry. Het

reistips

Vanuit Nederland zijn Nashville en Memphis te bereiken met één overstap.
► Autohuur: alamo.nl

Informatie:

► Nashville: visitmusiccity.com
► Memphis: memphistravel.com
► Zuidelijke staten: deep-south-usa.com

Live in Nashville:

► nowplayingnashville.com (onder meer categorie *christian/gospel*)
► nashvillesymphony.org (Schermerhorn Symphony Center)

Live in Memphis:

► gospelvents.com (zoek op Memphis)
► levitshell.org (openlucht amfitheater met gratis concerten)



Beroemde soulzanger Al Green is ook dominee in zijn eigen kerk in Memphis.

leverde het gebouw de curieuze bijnaam *Mother Church of Country Music* op. Maar ook een gospelgrootheid als Mahalia Jackson bleef er optreden. De Grand Ole Opry is lang geleden verhuisd naar een nieuwe locatie, maar artiesten komen nog altijd graag naar 'het Ryman'. Overdag worden er rondleidingen gegeven.

drankprobleem

Het is voor weinig muzikhelden weggelegd, een eigen museum. De in 2003 overleden Johnny Cash heeft er sinds vorig jaar eentje en al honderdduizend bezoekers kwamen er langs. Het museum bestaat uit de verzameling van Bill Miller, fan én vriend van de country-ster. Cash gaf gedurende de laatste decennia van z'n leven zijn hele hebben en houden aan Miller in beheer: gitaren, gouden platen, songteksten en andere persoonlijke eigendommen. Spullen die hordes mensen blijken aan te trekken.

Miller (54) staat bij de vitrine waarin de bijbel van Cash ligt: 'Johnny was een zeer christelijk man. Iedereen praat altijd over zijn drankprobleem, maar zijn geloof typeerde hem écht. Op elke plaat die hij uitbracht, staat minimaal één gopelnummer, dat wilde hij. In feite was hij het allerliefst fulltime gospelzanger geworden.' Miller wijst naar een handgeschreven briefje. 'Voor zijn personeel maakte hij jaarlijks een Bijbelquiz.' Eén van de vragen luidt: 'Jakob had twaalf zonen, de stamvaders van Israël. Wie was de oudste?' Millers favoriete object in zijn museum is een huiselijk ingericht wandje inclusief barokke buffetkast. 'Die heb ik twee jaar geleden uit Johnny Cash' uitgebrande huis gered. Hier heb ik heel wat uren met hem doorgebracht.'

Memphis

Memphis is de stad van vooral één man: Elvis Presley. Het huis waar de rock-'n-roll zanger tot zijn dood in 1977 jarenlang woonde, Graceland, is de populairste attractie van de stad. Geroutineerd worden we met drommen andere toeristen in busjes via de oprit naar de voordeur van de villa gereden en na een uur zoeven we in dezelfde busjes het terrein weer af, waar ons de twee grote vliegtuigen, de vele auto's en honderden glinsterende uitdossingen van de zanger wachten. Ondanks zijn losbandige imago hangt er ook een aureool van heiligheid rond Elvis Presley. Jaarlijks vinden er bij Graceland herdenkingsprocessies en samenkomsten voor hem plaats. Presley zei altijd een zeer gelovig mens te zijn. Hoezo was hij de 'King of

Rock-'n-Roll'? 'Er is maar één koning en dat is Jezus Christus', zei hij dan. Hij zong graag oude hymnes als *Amazing Grace* en *How Great Thou Art* en waar hij met zijn rockplaten standaard buiten de prijzen viel, won hij alleen met zijn gospelplaten Grammy Awards. In zijn geboorteplaats Tupelo, een uur rijden van Memphis, staat (naast zijn geboortehuis) nog steeds het houten gebouw-tje van de Pinkstergemeente waar Elvis in zijn jeugd wekelijks met zijn ouders zat. In een gedramatiseerd filmpje zien we hoe muzikaal het er tijdens een dienst begin jaren veertig aan toging. Muziek was een essentiële uitlaatklep voor de ziel, zo lijkt het, een oertaal, die iedereen in het (arme) zuiden met de paplepel kreeg ingegoten. Misschien is het *soulgeluid* hier daarom wel een stuk rauwer, authentieker, dan elders. Dat merken we ook bij een bezoek aan het Stax Museum of American Soul Music op de studio locatie waar artiesten als James Brown, Ike & Tina Turner en Marvin Gaye de deur platliepen. Stax had ook een gospelsoul-tak, het genre waarin The Staple Singers en The Sons of Truth populair werden en die op weerstand stuitte bij sommige gelovigen, omdat 'Gods Woord was vermengd met de beats van de duivel'.

tamboerijnen

Iemand die zich van die kritiek niets aantrok en sinds de jaren zeventig zelfs een eigen, onafhankelijke kerk 'runt' in Memphis, is soulzanger-dominee Al Green. Green is inmiddels 68 jaar en duidelijk gewend aan nieuwsgierige toeristen in zijn Full Gospel Tabernacle. Camera's klikken tijdens de dienst, en mensen applaudisseren wanneer Green zijn karakteristieke stemgeluid laat horen. Vaste gemeenteleden swingen met hun tamboerijnen in de kerkenbanken en tijdens de collecte wil Green weten waar iedereen vandaan komt. 'Canada', klinkt het, 'Zweden', 'Frankrijk', 'Holland...'. De Mississippi Boulevard Christian Church is anders, groter en Afro-Amerikaanser dan Greens kerk, en bovendien een officiële Disciples of Christ-kerk. De hartelijke ontvangst en de muzikaliteit zijn er niet minder om. Ook hier is de *gospelsoul* nooit ver weg, en het grote koor overdondert wanneer het de eerste samenhang inzet. Rechthoevrecht geloof, dat uitgeschreeuwd wordt en meteen raakt. In de kerk is er alle ruimte voor, maar eigenlijk ruikt en smaakt alles in het zuiden naar muziek. Je kunt stellen dat je je hier prima redt met Engels, maar dat het, om écht contact te maken, verdraaid handig is een tweede taal te verstaan: die van muziek. ■

LIEVE MONICA.....



Handen in de zakken

Het valt me de laatste tijd op dat mannen op foto's in tijdschriften vaak met hun handen in hun zakken staan afgebeeld. Als in mijn jonge jaren jongens hun handen in hun zakken hielden, dreigden hun moeders met: ik naai die zakken dicht! Het irriteert mij mateloos en ik vind het beledigend. Wat zijn momenteel de mores hieromtrent?

Lieve lezeres, In het algemeen vindt men het niet gepast om de handen in de zakken te houden tijdens een gesprek. Over de huidige mores heb ik helaas niets kunnen vinden in de literatuur.

Non-verbale communicatie is belangrijk in contacten. Meer dan de helft van wat wij aan anderen willen meedelen, wordt zonder woorden overgebracht. De betekenis van iemands houding kan echter alleen verklaard worden uit de context van het hele gedragspatroon. Dat maakt het lastig om een foto in een tijdschrift te interpreteren: u ziet slechts de foto van de geportretteerde en niet zijn gedrag waaruit u zou kunnen opmaken wat hij met zijn houding bedoelt.

De ontvanger van een boodschap ziet soms iets anders dan wat de zender wil overdragen. Iemand die zijn hand in zijn broekzak houdt, kan overkomen als onverschillig, ongeïnteresseerd of zelfs onbeschoft. Ik kan me evenwel nauwelijks voorstellen dat iemand die gefotografeerd wordt voor een tijdschrift, zich ten doel heeft gesteld de lezer te beledigen. Ik vermoed eerder dat hij losjes wil overkomen of niet goed weet waar hij zijn handen moet laten. En wat zou u ervan denken als hij de armen over elkaar zou slaan, ze onhandig langs zijn lijf laat bungelen of de handen op de heupen zou houden? Een fotograaf vertelde mij dat hij mensen bij een fotosessie zoveel mogelijk een natuurlijke houding laat aannemen, die recht doet aan de persoon. Daarom wil ik u slechts adviseren dit niet persoonlijk op te vatten.

Kan ik ergens mee helpen op het gebied van etiquette, levensstijl en omgangsvormen? Stuur uw vraag naar: lievemonica@nd.nl